

Bornholms Folkeuniversitet

Program efterår og vinter 2025-2026.

Dyrk dine interesser, få opfrisket din baggrundsviden og se nye
perspektiver på omverdenen.

Folkeuniversitetet

Bornholms Folkeuniversitet

Efterår og vinter 2025-2026.

På de følgende sider præsenteres en række foredrag der afholdes i Sandvig og Rønne. Emnerne er Arkæologi & Historie, Kunstens Historie, Filosofi, Slægtsforskning, Grundtvigsk Forum og Europæisk identitetsdannelse. Find dit emne og tilmeld dig – god læselyst!

ARKÆOLOGI & HISTORIE

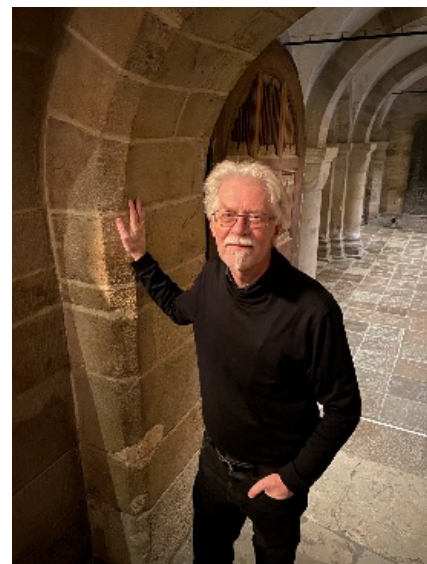
Fire foredrag, som på hver sin måde omhandler vores fortid.

Mandag den 22. september kl. 19-21 i Cirkusbygningen i Sandvig.

Hvornår og hvordan blev Bornholm kristnet? Og hvad har vi af kilder for at belyse overgangen mellem vikingetid og middelalder - krøniker, runesten, gravpladser, bebyggelser og detektorfund?

Jes Wienberg (professor emeritus, Lunds Universitet) fortæller om sit arbejde med de tidlige domkirker i Lund og Dalby, og kommer også ind på vores viden om biskoppen Egino. Se link:

<https://tinyurl.com/4df4yj4m>

Tirsdag den 9. oktober kl. 19-21 i Cirkusbygningen i Sandvig.

Nye teknologer finder anvendelse i arkæologien.

Finn Ole S. Nielsen, mag.art., der er tidligere chefarkæolog ved Bornholms Museum, indvier i sit foredrag om arkæologi på Bornholm fra 2000 til 2025 tilhørerne i sine erfaringer fra de mange år, den indvundne viden og de fremtidige udfordringer.

Se link: <https://tinyurl.com/46aks5up>

Onsdag den 29. oktober kl. 19-21 i Cirkusbygningen i Sandvig.

Skibe og søfart i Danmarks Oldtid.

Seniorforsker Morten Ravn fra Vikingeskibsmuseet i Roskilde. Nogle opfindelser forandrer verden fundamentalt. Et skib er en sådan opfindelse. Vi følger i foredraget bådebyggeren og sømanden fra den tidligste stenalder til og med vikingetiden. Se link: <https://tinyurl.com/8tab7t79>

Tirsdag den 25. november kl. 19-21 i Cirkusbygningen i Sandvig.

Fra stammer til kongedømmer i Skandinavien 180-550.

Nye tolkninger af Sorte Muld på Bornholm og andre centrale steder.

Ved hjælp fra en række kilder beskriver Dagfinn Skre i sin nye bog, "The Northern Route to Kingship", hvordan veludstyrede og erfarne krigere, der havde kæmpet som romerske lejesoldater i Markomanerkrigerne, blev dimitterede ved krigens slutning i 180 e.Kr. Flokke af dem drog mod Skandinavien, hvorfra nogle af dem oprindeligt kom. Der erobrede de land og etablerede centre. De tre største centre ligger i det sydlige Skandinavien, nemlig Gudme på Fyn, Uppåkra i Skåne og Sorte Muld på Bornholm. I foredraget vil Skre tale om disse centre, om deres herrer og krigere, og om den centrale rolle, de spillede i overgangen fra stammesamfund til kongeriger i Skandinavien i perioden 180-550 e.Kr.

De nye herrer opnåede rigdom ved at stimulere produktionen af varer til handel med skandinaviske ligemænd og kontinentale partnere, herunder romerne. De gav håndværkere mulighed for at producere smykker, tekstiler og andre genstande af udsøgt kvalitet, og deres krigere udviklede et heroisk krigeretos og raffineret halletikette. De ustabile politiske forhold mellem de mange herrer spredt over Skandinavien førte i 200-tallet til begyndelsen af 400-tallet til omfattende krigsførelse. I midten af det fjerde århundrede førte opløsningen af det vestlige romerske rige og fremkomsten af 'store stammer' som frankerne, goterne og danerne til, at herrer og stammeledere over hele Skandinavien dannede kongeriger. Se link:

<https://tinyurl.com/w69mzk9b>

Foredragene kan købes enkeltvis eller med rabat på én gang hér: <https://tinyurl.com/yne2f9wk>

KUNSTHISTORIEN KORT

I fire foredrag om kunstens historie fører tidligere museumsdirektør Lars Kærulf Møller os gennem kunstens historie, fra de tidlige romanske bygninger og deres forudsætninger og frem til begyndelsen af det 20. århundrede.

Den 7. oktober 2025 i Cirkusbygningen i Sandvig.

Romansk og gotisk arkitektur og billedkunst.

Vi ser på både danske og europæiske monumenter og deres forudsætninger fra ca. 1050 frem til ca. 1500. Fra de tidlige basilikaer og de franske katedraler og de store mestre Giotto, Cimabue og van Eyck brødrene til danske kalkmalerier fra 12- og 1300-tallet. Se link: <https://tinyurl.com/28zwa9eb>

Den 21. oktober 2025 i Cirkusbygningen i Sandvig.

Renæssancens og barokkens mestre.

Renæssancens gennembrud i Italien var afledt af et helt nyt menneskesyn og danner også i dag grundlag for meget af vores kultur i dag. Vi skal møde de store malere, bl.a. Leonardo da Vinci, Michaelangelo, Rafael, Albrecht Dürer, Rembrandt m.fl. og se på arkitektur af bl.a. Brunelleschi og Palladio.

Se link: <https://tinyurl.com/2y96tmy3>

Den 28. oktober 2025 i Cirkusbygningen i Sandvig.

Rokokoens snørkler og nyklassicismens stramhed.

Selvom rokokoen, der opstod i Frankrig omkring 1720 og kun udspillede sig i få årtier, fik den stor indflydelse på kunst og arkitektur i Danmark. Dens afløser nyklassicismen blev født af opdagelsen af Pompei og Herculaneum og prægede tiden helt frem i midten af 1800-tallet. Vi møder bl.a. malerne, Goya, Fragonard, Boucher, Tiepolo og Pilo, arkitekterne Ledoux og Eigtved og ikke mindst billedhuggerne Saly og Bertel Thorvaldsen, der blev Danmarks første store internationale kunstner.

Se link: <https://tinyurl.com/36y5y7ne>

Den 4. november 2025 i Cirkusbygningen i Sandvig.

Modernismens gennembrud.

Med det moderne gennembrud, der i Danmark især blev befordret af Georg Brandes forelæsninger på Københavns Universitet, fik vi helt nye kunstneriske udtryksformer. Med afsæt i den franske impressionisme udviklede kunsten sig. Realismen, der ville skildre virkeligheden og Naturalismen, der var rodfæstet i en tro på videnskaben og fremskridtet og ofte havde et ønske om sociale forandringer. Vi skal naturligvis hilse på de store franske impressionister, Monet, Manet, Renoir og Cezanne men også beskæftige os nærmere med de danske repræsentanter Theodor Philipsen, Erik Henningsen, Anna Ancher og P.S. Krøyer. Se link:

<https://tinyurl.com/frshvt8j>

SLÆGTSFORSKNING

Slægtsforskerdag med 2 foredragsholdere.

Lørdag den 27. september holdes Slægtsforskerdag, derfor er der 2 foredragsholdere.

Lørdag den 27. september 2025 kl. 10 - 12. kl. 19-21, mødesalen på Rønne bibliotek.

Find dine rødder - hvordan begynder man at slægtsforske? Foredragsholder: Tommy P. Christensen.

Har du overvejet at få lidt bedre styr på dine forfædre - og hvem de var – kan denne foredrag være en god begyndelse. Foredraget introducerer dels de fundamentale regler, men viser også hvordan det materiale der allerede er i familiens varetægt kan danne afsæt for at kunne komme i gang. Vi hører om slægtsnavne, systematik attester og anenumre, inden et eksempel på en anetavle langsomt toner frem. Endelig får vi også en smagsprøve på det næste skridt, hvor man nu kan gå på arkiv hjemme ved sin egen computer!

Lørdag den 27. september 2025 kl. 13 - 15, mødesalen på Rønne bibliotek.

Sådan fandt jeg min svenske slægt. Foredragsholder Gitte Bergendorff Høstbo.

Om at søge efter anerne i Sverige. Fradraget krydres med masser af gode links samt historier fra egen oplevelse med at finde anerne i slægten.

Lørdag den 25. oktober 2025 kl. 13 - 15, mødesalen på Rønne bibliotek.

De militære krigsartikler og militære disciplinærstraffe fra 1600 – ca. 1900

Foredragsholder Mette Gundel.

Da de hvervede soldater havde afløst middelalderens folkevæbninger, blev hæren en selvstændig stand på linje med gejstligheden, adelen og borgerstanden, og krigsartikler og artikelbreve for det militære personels privilegier blev nedfældet overalt i Europa fra begyndelsen af 1500-tallet. Krigsartiklerne regulerede soldaternes adfærd på mange forskellige områder som f.eks. religion, subordination, disciplin, felttog, lejr og indkvartering, druk og spil, dueller – samt forholdet til civile både i krigs- og fredstid, og officererne fik meget store beføjelser til at straffe soldaterne helt uden rettergang og domsafsigelse. Vi dykker ned i krigsartiklerne og ser på de mange straffe og straffemetoder, soldaterne blev mødt med i kongens klæder, og vi ser på udviklingen af denne brutale form for militær strafferet og retspleje, som varede indtil Straffelov for Krigsmagten kom i 1881 først for hæren og 28 år senere for søværnet.

Lørdag den 24. januar 2026 kl. 14 – 16, mødesalen på Rønne Bibliotek.

Jagten på de døde.

Foredragsholder Kirsten Sanders.

Foredraget kommer omkring de mange forskellige muligheder der er, for at finde frem til alle de vanskelige og besværlige aner, som vi er klar over, er døde, men ikke hvor og hvornår. (dødsfald efter 1850, men allermest efter 1943).

Til de 2 første foredrag, den 27. september, er der gratis adgang for alle. For de andre foredrag er prisen 150,- kr., og der kan betales ved indgangen. Gratis adgang for medlemmer af Bornholms Slægts- og Lokalhistoriske Forening.

Denne foredragsrække kaster et filosofisk blik på nogle af de problemstillinger mennesket og verden netop nu konfronteres med. I forelæsningerne undersøges blandt andet de eksistentielle og socialpsykologiske konsekvenser, det har at leve i en tid præget af orienteringstab og faresignaler, og hvor selv det liberale demokratis fremtid synes truet.

Der er i alt 8 filosofiforedrag, som alle afholdes i mødesalen på **Rønne Bibliotek**.

Filosofiprogrammet er tilrettelagt af Henrik Aakerlund og Viggo Andreas Andersen, og de enkelte foredrag afholdes af erfarne undervisere og forskere fra landets universiteter og Københavns Folkeuniversitet.

Den samlede pris for de 8 foredrag er 800 kr. Bestil her: <https://tinyurl.com/269zxhzp>

Prisen for enkeltforedrag er 150 kr., som betales ved indgangen via mobilepay eller kontant.

For personer med studiekort er prisen 50 kr. Medlemskort/studiekort vises ved indgangen.

1. Tirsdag 30-9, kl. 19-21:

Pia Søltoft, ph.d., cand.theol., Kbh:

Angst og frihed - iflg. Søren Kierkegaard

For Søren Kierkegaard udgør angsten ikke en sygdom, der rammer de få, men et grundvilkår, der karakteriserer selve det at være menneske. Foredraget vil kaste lys over angstens forskellige skikkelser, hvordan den viser sig i barnet, den unge og midt i livet og gøre rede for forskellen mellem frygt, angst og fortvivelse. Angsten beskrives af Kierkegaard som en eksistentiel sitren, der melder sig hver gang frihedens mulighed lader sig ane og gør os opmærksomme på at vi hver især har muligheden for at præge vores liv og gøre det til vores.

2. Tirsdag 7-10, kl. 19-21:

Martin Passgaard-Westermann, mag.art., ph.d., Kbh:

Skønheden og glæden

Man har siden antikken forsøgt at forstå og forklare det skønne. Hvorfor er noget skønt og andet uskønt og hvad kendetegner de forskellige former for skønhed? Det skønne forbindes allerede hos Platon med et bestemt behag og en bestemt glæde. Og igennem filosofihistorien forklares glæden ved det skønne både som et umiddelbart behag, en øvet smag og som en lyst, der er uafhængig af nytte og formål. Glæden ved det skønne findes som selvforglemmelse, begejstring og rus, fantasiens leg og i naturens ophøjethed.

Foredraget vil belyse den særlige glæde som findes i det skønne, og stille spørgsmålet om, hvorvidt vi stadig evner at erfare det skønne.

3. **Tirsdag 21-10, kl. 19-21:**

Thor Hennelund, ph.d., post.doc., AU:

Diagnosesamfundet – filosofisk set

Diagnosernes rolle i moderne samfund er et emne, som er genstand for ophedet diskussion. Det gælder særligt for psykiatrien, hvor debatten har en tendens til at dele sig mellem de meget psykiatribejstrede kontra psykiatrikritiske fløje. Men hvorfor er psykiatriens diagnoser så kontroversielle? Til forelæsningsen graver vi et spadestik dybere og undersøger dette spørgsmål via filosofien. Vi skal bl.a. diskutere psykiatriens korte, men kontroversielle historie, forskellige sygdomsbegreber og normalitetsforståelser samt diagnosernes både vigtige og problematiske roller i samfundet og sundhedsvæsenet. Vi vil derved give nogle bud på, hvorfor visse kritikere mener, at vi har et såkaldt diagnosesamfund – og om det overhovedet er et problem, som vi skal være bekymrede for.

4. **Tirsdag 28-10, kl. 19-21:**

Jørgen Hass, mag.art., pensioneret lektor, SDU

Orienteringstab og kompensation – postmodernitet og filosofiens fornuft

Siden Sokrates har filosofien søgt at give mennesket verdensorientering gennem kritik. Langt senere begyndte den filosofiske kritik – postmoderne – at rette sig mod de universelle forklaringsmønstre og orienteringssystemer, der i den ”moderne” sækulariserede verden begyndte at afløse værdier som nation, tradition og religion. De politiske ideologier (højre eller venstre), der var trådt i deres sted, havde i manges øjne kompromitteret sig selv som totalitære. Hvad blev der af filosofien efter tabet af dens enhedsfortælling om ”Fornuften”?

5. **Tirsdag 4-11, kl. 19-21:**

Peter Aaboe Sørensen, studieadjunkt, AU:

Tid og ånd fremfor tidsånd – om den livsvigtige tænkning hos Hannah Arendt og Adorno

For de to tyske tænkere Arendt og Adorno gælder, at de begge måtte forlade Tyskland i midten af 1930'erne som følge af landets civilisatoriske sammenbrud og begges jødiske ophav, og de endte begge i Amerika. Denne erfaringsdannelse medførte endvidere en sønderlemmende kritik af tidsånden og det kulminerede i gennemgribende modernitetskritik, hvor hovedproblemet er, at tid og ånd er faldet fra hinanden. Den kritiske tænkning skal derfor være båret af ånd med håb om, at dette givne således også kunne være anderledes. Det er foredragets hensigt at vise en række ligheder og forskelle i tænkningen Arendt og Adorno imellem, og samtidig rejse det aktuelle spørgsmål om, hvad vi i vore dage overhovedet skal med et videnssamfund, hvis det samtidig er tankeløst.

Fortsættes næste side ...

6. **Tirsdag 11-11, kl. 19-21:**

Lean Pejtersen, cand. mag., Kbh:

Trumpismens filosoffer – MAGA's intellektuelle bagland

Trump er den store improvisator, men bag ham gemmer sig en voksende filosofisk bevægelse, hvor tænkere som Nick Land, Peter Thiel, James Dale Davidson og Curtis Yarvin formulerer en radikal kritik af demokratiet og drømmer om en ny politisk orden baseret på teknokrati, decentralisering og autoritær kapitalisme. Disse ideer præger ikke blot USA's politiske landskab, men har også potentiale til at påvirke Europa og Danmark. – Vi står over for en ny bølge af futurisme, der udfordrer vores forståelse af frihed og suverænitæt. Er vi på vej mod en verden, hvor nationale grænser opløses, demokratiet svækkes og økonomiske eliter overtager magten.? Og hvordan bør vi forholde os til denne udvikling?

7. **Tirsdag 18-11, kl. 19-21:**

Ulrik Houllind Rasmussen, ph.d., lektor, Kbh:

Modernitetens panik – Sloterdijk

Den tyske filosof Peter Sloterdijk beskrives ofte som en af efterkrigstidens mest betydningsfulde tænkere. Han er kendt for sine omfattende, skarpsindige og ofte kontroversielle kultur- og samfundsrefleksioner vedrørende problemstillinger om fx. klima, globaliseringens socialpsykologiske konsekvenser, Europas nuværende status (migration, autoritarisme, teknologi mm.), samt ikke mindst det moderne (vestlige) menneskes følelse af panik. "Den der ikke mærker panikken, er ikke på højde med situationen." Inspireret af Nietzsche og især Martin Heidegger, skriver Sloterdijk sig ind i den filosofiske fænomenologi og eksistenstænkning, og han mener at moderniteten især er karakteriseret ved, at mennesket har indset at jorden ikke er uendelig, men kun en lille plet i kosmos.

8. **Tirsdag 2-12, kl. 19-21:**

Claus Christoffersen, BA, Kbh. FU:

At få verden i tale igen – Hartmut Rosa om resonans

Mens mennesket er blevet stadig bedre til at beherske såvel verden som sig selv, har det fået stadig større problemer med at finde meningen med det hele, og angst og bournout florerer – ikke mindst på grund af et evigt accelererende tempo. Den tyske sociolog Hartmut Rosa har med begrebet 'resonans' skabt et tankevækkende bud på, hvordan menneske og verden atter kan forsones, og vi igen kan få verden til at sige os noget. Og dermed samtidig finde os selv uden bestandigt at kredse om os selv.

EUROPÆISK IDENTITET – HISTORISK-KULTURELLE PERSPEKTIVER

Europabevægelsen på Bornholm ønsker at sætte fokus på europæisk identitetsdannelse gennem en række foredrag om de enkelte landes betydning i den sammenhæng. Ønsket er at udvikle en bredere samtale om og refleksion over, hvad det er, der måtte forene os i mangfoldigheden. Vi lægger ud med tre foredrag om Tyskland, Italien og Spanien.

Samlet pris for de 3 foredrag er 400 kr. Bestil og betal her:

<https://tinyurl.com/34b2y7zr>

Prisen for enkeltforedrag er 150 kr., som betales ved indgangen via mobilepay eller kontant.

Onsdag den 24. september, kl. 19-21, Nørregade 11-19, Rønne (Bornholms Tidende)

Prof. emer., dr. phil. Per Øhrgaard, CBS

Tyskland og Europa før og nu

Efter det tyske regeringsskifte tales der igen meget om Tysklands "ledende rolle" i Europa. Den er både ønsket og frygtet, og Tyskland selv er også i syv sind. Det har man ikke altid været. Bismarck mente, at "Europa" var en illusion, nazisterne troede at kunne skabe "et tysk Europa", og efter 1945 lagde Vesttyskland omvendt vægt på at blive opfattet som "et europæisk Tyskland". Foredraget vil fortælle om nogle af de tanker, forskellige personer og grupper i de sidste ca. 100 år har gjort sig om Tysklands rolle i Europa, og forsigtigt prøve at skitsere et fremtidsperspektiv.

Onsdag den 15. oktober, kl. 19-21, Nørregade 11-19, Rønne (Bornholms Tidende).

Seniorforsker, dr.phil. Gert Sørensen, KU

Italien i Europa, Europa i Italien

Italiens betydning for Europas forståelse af sig selv er hævet over enhver tvivl. Kaster man et blik på UNESCOs liste over verdens kulturarv fylder Italien godt op. Forelæsningen vil med et blik tilbage til både Renæssancen og Modreformationen i det 15. og 16. århundrede og til Italiens Samling i midten af det 19. århundrede se på, hvorledes den italienske historie fletter sig ind i den europæiske historie og bliver bestemmende for nogle af de identitetstræk, der igennem tiden har formet vores fælleseuropæiske identitet på godt og ondt. Samtidig har Italien i nyere tid været et laboratorium for politiske eksperimenter. Man kan blot tænke på Mussolinis fascisme. Men Italien var også oprindeligt med i inderkredsen af de kontinentaleuropæiske lande, der allerede i 1950'erne tog initiativet til hele den konstruktion, vi kender som EU. Siden Silvio Berlusconis politiske entré i begyndelsen af 1990'erne har landet dog banet vejen for en populisme, vi også kender fra andre europæiske lande. Det har åbnet for en voksende italiensk skepsis over for det europæiske projekt, hvorfor det, der foregår i Italien, også er af største vigtighed for os i Danmark.

Onsdag den 3. december, kl. 19-21, Nørregade 11-19, Rønne (Bornholms Tidende).

Assoc. prof. Ph.d. Carsten Humlebæk, CBS

Spanien – Vejen tilbage til Europa

I det 20. århundrede blev Spanien adskilt fra Europa grundet borgerkrig og lange perioder med diktatur. Europa endte med at være et andet sted, noget som begyndte fra grænsen i Pyrenæerne. Paradoksalt nok betød den lange udelukkelse fra Europa, at der var meget bred enighed om ønsket om at blive en del af EF, da Franco døde i 1975. Medlemskabet har således hele tiden haft stor symbolsk betydning for Spanien. Det bliver stadig set som en blåstempling af Spaniens demokrati på trods af kronisk høj arbejdsløshed,

gentagne økonomiske kriser og høj immigration, som i andre lande har kunnet få EU-skepsissen til at vokse. Behovet for fremtidssikring af demokratiet, hvilket medlemskabet af EU således har kunnet bidrage til, modsvares til dels af en selvopfattelse som en af Europas største og historisk vigtigste nationer, hvilket den europæiske virkelighed måske ikke altid har afspejlet. Alligevel har Spanien langsomt men støt bevæget sig tættere på maskinrummet i EU og op i en tungere vægtsklasse, især når den fransk-tyske akse ikke fungerer optimalt. Vejen tilbage til Europa har ikke været ligetil, men i virkeligheden er spørgsmålet, om spanierne nogensinde vil have fornemmelse af at være ankommet i Europa.

GRUNDTVIGSK FORUM

Mandag den 26. januar 2026, kl. 19:30, Præstegårdsladen, Pistolstræde 12, 3700 Rønne.

Naturens lys og den glemte viden

Rummer historien glemte erfaringer og forestillinger om natur? Hvorfor blev de glemt eller fortrængt fra overfladen? Hvorledes har mennesket forestillet sig at være placeret i en større sammenhæng? Hvorfor er opfattelse af natur en så afgørende del af religion og filosofi?

Foredraget vil kredse om disse spørgsmål og give et overblik over udviklingen af naturfilosofi fra Antikken og tilblivelse af kristendommen med både kendte og glemte forestillinger, der nu kan forekomme aktuelle og relevante. Det er også en kamp om historien, om den "rigtige" tro og den usande og heri gemmer sig tanken om "naturens lys." Foredraget ledsages af billeder og kan følges uden at kende bøgerne bag.

Om foredragsholderen: Aksel Haaning er forfatter til bl.a.: Naturens Lys. Filosofi og kosmologi i middelalder og renæssance 1250-1650 1-2 (2021; 2024) og Den kristne mystik – fra middelalderens verden (Forlaget Virkelig 2024) og Aurora, eller Morgenrøde, Forlaget Virkelig 2025.

Onsdag den 22. april 2026, kl. 19:30, Præstegårdsladen, Pistolstræde 12, 3700 Rønne.

Folketro og animisme – ånden i naturen: Tro og viden

Forfatter Dennis Gade Kofod tager os med ind i dele af folketroens viden om naturens ånd. Engang var vi til i visheden om, at samarbejdet mellem os og naturen var hele forudsætningen for at opretholde livet. Det forankrede os i det landskab vi levede i. I dag er virkeligheden en anden, hvor mennesket former landskabet efter forgodtbefindende. Meget er vundet, mens andet er tabt. Men måske vi skal se på at redde noget af den viden, der stadig sitrer i nogle af de ældste fortællinger.

